

Чорнобильська вахта під тріск дозиметра

Час невпинно віддаляє нас від трагічної ночі 26 квітня 1986 року. Але мине ще не одне десятиріччя, а ця дата надовго залишатиметься в пам'яті людства. І не тільки через те, що Чорнобильська катастрофа трагічно позначилася на долі сотень тисяч людей, але й тому, що в пам'яті нащадків навіки вкарбується подвиг ліквідаторів – приборкувачів ядерної стихії, адже завдяки самовідданості цих людей, чорнобильська ніч 86-го не оповила радіаційним мороком увесь світ. Чорнобиль – це не тільки відблиск трагедії, але й символ безсмертя, мужності і героїзму багатьох тисяч людей, які брали участь у ліквідації аварії.

Доля повела у Чорнобиль ліквідаторів різними шляхами. Одні потрапили туди за покликом душі, інших привели професійні обов'язки або повістка військомату. Зокрема, серед ліквідаторів, призваних військоматами з запасу, яких в той час називали не інакше як «партизани», було чимало і наших земляків. Одним із них був і зарічненець Іван Федорович Полюхович, котрого, напередодні 31-ї річниці аварії на ЧАЕС, ми попросили поділитися спогадами про ті події, безпосереднім учасником яких він був.

передавали у штаб. Складали також карти радіоактивного ураження території, визначаючи на них найбільш заражені ділянки. Радіація, потрібно сказати, не скрізь була однаковою: в одному місці – все більш-менш в межах допустимої норми, в іншому, сусідньому – аж прилад зашкалював і ми мусили проводити заміри прямо з нашого бронетранспортера...

Як радіаційна розвідка, Іван Полюхович зі своїми колегами їздили найбільш забрудненими місцями. Разом з тим, не дивлячись на таку небезпечну, навіть по спливу двох років після аварії на ЧАЕС, роботу, розвідникам-дозиметристам не були видані захисні костюми, тож вони працювали у своїй звичайній військовій формі. Із засобів захисту їм видали лише так звані «пелюстки». Але хіба шматок марлі міг захистити від підступної радіації, яка невидимим ворогом підстерігала ліквідаторів усюди?!

- Через специфіку своєї служби нам випало об'їздити всю 30-кілометрову зону відчуження, - повідує далі Іван Федорович про свої чорнобильські будні. – Отож, бував не раз і на самій АЕС, і в Чорнобилі, який за 15км від станції, і в Прип'яті, і в багатьох довколишніх селах. І всюди від побаченого було не по собі:

отримав рентгенів, залежав і термін перебування. Отож, через два місяці нам прийшла заміна і 9 травня, на День Перемоги, нас демобілізували.

Додому Іван Полюхович повернувся вже з суттєво підкошеним здоров'ям, тож довгий час їздив по різних санаторіях та лікувався. Затим переніс дві операції на очі, через що має довічну третю групу інвалідності, але не чорнобильську, а загального захворювання. «Не люблю і не вмію я добиватися собі більших благ, як деякі інші. Головне, що я повернувся звідти і живий залишився. Трохи підлікувався – то й то добре», - зазначає на це мій співрозмовник...

Свою трудову діяльність ліквідатор з тим продовжував і далі на екскаваторі в ПМК, а коли ця організація розпалася – перей-

- Повістку з військкомату про проходження військових зборів учорнобильській зоні мені вручили 4 березня 1988-го, - розповідає мій 65-річний співрозмовник. – На той час мені було 36, а працював я на екскаваторі в Зарічненській ПМК-176. В один день зі мною призвали і кількох моїх колег по роботі, таких же військовозобов'язаних – Тихона Касянчика з Млинка та Олександра Євтуха з Локниці, також з району з нами був ще один резервіст з Вичівки Микола Улітко. Усіх чотирьох нас, разом з іншими призваними «партизанами», доправили спочатку в Білу Церкву, де переодягли у військову форму. Затим повезли у с.Оране, Іванківського району – там був штаб нашої частини і саме там ми базувались. Жили і спали в армійських палатках, а на роботу в зону відчуження нас щодня возили. Хоч уже минуло майже два роки після катастрофи на ЧАЕС, там ще продовжувалася ліквідація її наслідків. Зокрема, я з хлопцями потрапив у розвідувальну роту, в обов'язки якої було покладено проведення радіаційної розвідки та дозиметричного контролю зараженої території. На завдання виїжджали військовим бетеером, яким відбували до визначеного населеного пункту чи місцевості. Там, на чолі з офіцером чи прапорщиком хімізахисту, вимірювали дозиметричними приладами рівні радіоактивного забруднення довколишньої території і в місцях, де найбільше «фонило», виставляли спеціальні жовті позначки та таблички з попередженням про радіаційну небезпеку. Отриману інформацію

скрізь пустка і німа тиша. Особливо моторошно виглядали залишені села, що геть позаростали бур'янами. Вражав і спалений високою радіацією «рижий» ліс, який тоді ще продовжували валити і стягувати у котловани-могильники. У таких же могильниках захоронювали й заражену техніку. Чимало такої забрудненої техніки стояло також у спеціальних відстійниках просто неба... Машини, на яких ми працювали, потім чекала така ж доля. А тоді кожен раз, коли ми виїжджали із зони проведення робіт через пункти пропуску, наша техніка підлягала обов'язковій спеціальній обробці. А от про людей дбали не так скрупульозно – їх хоч і міряли щодня, проте тих реальних показів нікому не оголошували – мовчки записували у штабний журнал і все. І лише, коли хтось явно перебирав допустиму норму – тих відразу відправляли додому. Проблеми зі здоров'ям там були і в мене - у перший тиждень сильно боліла голова – я навіть спати не міг без таблеток, які давав наш військовий лікар. А потім ці болі пройшли - організм вже при звичаївся. Та наприкінці служби все ж через шлунок, який у мене і раніше бараклів, та, напевне, й радіацію, потрапив спершу в польовий, а потім і в окружний київський госпіталь. Щоправда, пробув там зовсім недовго і невдовзі повернувся дослужувати назад у свою частину. Загалом, пробув у Чорнобилі два місяці, хоч нас, «партизанів», призивали туди, строком на 180 діб, тобто на півроку. Але там, в залежності від того, хто де знаходився і скільки

шов на аналогічну роботу в управлінні водного господарства, де й нині ще трудиться, хоча вже й на пенсії. Каже, що був період, коли вже й полишив, через здоров'я, роботу та знаходився дома. Але з УВГ попросили знову вийти – у них не було кому на екскаваторі працювати. Удвох з дружиною Ольгою Іванівною мають двох синів та дочку, тішаться вже і п'ятьом внукам. Чорнобиль, безумовно, залишив свій слід на його здоров'ї, як і негативно позначився на всіх ліквідаторах, бо ж здоровими звідти не поверталися. Однак, попри недуги, він та інші ветерани-«чорнобильці» щороку традиційно збираються разом у роковини аварії на ЧАЕС та на День ліквідатора і вшановують пам'ять своїх колег-земляків, які, через хвороби, вже покинули це земне життя. «Ось і з моєї четвірки хлопців, з якими я ніс вахту в зоні відчуження, вже, на жаль, нема в живих Тихона Касянчика, - скрушно зітхає, на завершення розмови, Іван Федорович. – А скільки вже загалом відійшло у вічність нашого брата, скільки ще хворіє – не дай, Бог, колись повторитися такій великій біді...» Дійсно, ще не один десяток літ всі ми відчуватимемо на собі наслідки цієї трагедії та чути мемо «чорнобильські дзвони», які повсякчас лунають за тими, кого вже немає серед нас, за тими, хто заплатив за чужу помилку та амбіції своїм здоров'ям і життям. Тому велика шана й уклін до землі всім героям, всім ліквідаторам, хто не жалів себе, всім, хто врятував нас від ще більшого лиха.

Сергій ТИШКОВЕЦЬ